

cionalističnim ali konstruktivističnim pristopom idr. Vsebinsko širok nabor razprav o vidikih jezikoslovnega raziskovanja se torej logično zaključí s prikazom nekaterih teoretskih in metodoloških perspektiv, ki zaznamujejo sodobno (ne le germanistično) jezikoslovje.

Kot vidimo, so posamezne razprave vsebinsko zaključene celote, ki se nanašajo na tradicionalne raziskovalne vidike, npr. na temeljna vprašanja slovnice (glasoslovja, oblikoslovja, skladnje) in zgodovine jezika, v enaki meri pa zadevajo tudi novejša polja jezikoslovne presoje, npr. leksikalno semantiko in pragmatične učinke jezikovnega delovanja, spregledana pa niso niti psihološko motivirana vprašanja o spoznavnih zmožnostih in kognitivnih vlogah vsakega živega jezika. Le mestoma so posamezne vsebine vezane na posebnosti nemškega jezika; večina jih je univerzalnejše narave, zaradi česar so prenosljive tudi na druge jezike. S tem se pomembno razširi krog potencialnih bralcev, ki se bodo ob pozornem branju seznanili s ključnimi vidiki jezikoslovne vede. V tem oziru se lahko strinjamo z avtorjema, ki v Uvodu zapišeta, da delo v celoti nudi pregled bistvenih polj jezikoslovnega raziskovanja, posamezna poglavja pa so hkrati osnova za poglobljenejši študij izbrane tematike. Monografijo zaznamuje živ, večinoma zlahka razumljiv, mestoma pa tudi zabaven slog pisanja, zaradi česar je upati, da bo deležna širšega zanimanja predvsem pri mlajših bralcih.

Vida Jesenšek

Univerza v Mariboru
vida.jesensek@um.si

PETA MEDNARODNA KONFERENCA CADAAD V BUDIMPEŠTI

Med 1. in 3. septembrom 2014 se je na Univerzi Eötvösa Loránda (ELTE) v Budimpešti odvijala peta mednarodna konferenca *Critical Approaches to Discourse Analysis across Disciplines (CADAAD)*. Konferenca CADAAD se odvijajo na dve leti in so doslej potekale v Veliki Britaniji (prva in druga), na Poljskem (tretja) in Portugalskem (četrt). Namen konferenc je promocija novih usmeritev in razvojev v meddisciplinarnem kritičnem diskurzivnem raziskovanju. Konferenca reflektirajo raznovrstnost tem in pristopov znotraj kritičnih diskurzivnih študij in povezujejo področja humanističnih, družbenih in kognitivnih znanosti, kot so sociolingvistika, multimodalnost, medijske in komunikacijske študije, funkcijsko jezikoslovje, kognitivno jezikoslovje, pragmatika in argumentacijska teorija, politična znanost idr. Poudarek *CADAAD 2014* je bil na kritični refleksiji družbenih sprememb, s katerimi se trenutno soočamo v Evropi.

V plenarnih predavanjih je nastopilo pet uglednih znanstvenikov in znanstvenic: Ruth Wodak (Univerza Lancaster), ena od petih akademikov,¹ ki so na neformalnem srečanju v Amsterdamu l. 1992 konstituirali temelje kritične diskurzivne analize (KDA) kot akademske paradigme, danes raziskovalka teoretičnih prostopov k diskurzivnim študijem, identitetnih politik, jezika v politiki/in politike idr., Lilie Chouliaraki (Londonska šola za ekonomijo), analitičarka javnega diskurza, zlasti povezave med mediacijo, družbeno akcijo in kozmopo-

¹ Udeleženci Teun van Dijk, Gunther Kress, Theo van Leeuwen, Norman Fairclough in Ruth Wodak so na srečanju poudarili pomen kritičnih analiz jezikovne rabe v institucionalnih in medosebnih okoljih za študij medsebojne povezanosti med diskurzom in družbo ter oblikovanje družbene zavesti.

litskim državljanstvom,² Crispin Thurlow (Univerza Bern), analitik simbolne neenakosti v turističnem diskurzu in diskurzu novih medijev, Theo van Leeuwen (Univerza Južne Danske), avtor številnih monografij in znanstvenih razprav s področja diskurzivne analize, vizualne komunikacije in multimodalnosti, sicer pa prav tako eden od utemeljiteljev KDA, in Andreas Musolff (Univerza Vzhodne Anglije), raziskovalec medkulturne komunikacije, v zadnjem času znan zlasti po medkulturnih primerjavah rabe metafor. Ruth Wodak je v predavanju z naslovom *The 'Language of Walls' – Resemiotizing Identity and Border Politics* z diskurzivno-historične perspektive analizirala globalne in glokalne razvoje glede na imigracijske politike v Evropi, zlasti glede na nedavne volitve v Evropski parlament maja 2014. Osredinila se je na diskurzivno konstrukcijo nacionalnih in transnacionalnih identitet in z njimi povezane 'politike mej'. Izpostavila je povezavo med konstrukcijo (i)migranta kot 'postmodernega tujca' in globalno finančno krizo in krizo kapitalistične države blaginje. Lilie Chouliarakis je nastopila s predavanjem *Post-humanitarianism: The discursive politics of contemporary solidarity*, v katerem je obravnavala zgodovinske spremembe v diskurzu solidarnosti v okviru polja človekovih pravic in humanitarne komunikacije. Predstavila je tipologijo diskurzov solidarnosti, prevladujočih v zadnjih 50 letih, posebno pozornost pa je namenila vzniku novih diskurzov, ki jih je poimenovala 'posthumanitarni diskurzi', in njihovim moralnim in političnim implikacijam. Crispin Thurlow je v predavanju *Word-things and space-*

-sounds: The synaesthetic rhetorics of luxury analiziral elitistične diskurze in pokazal, kako nas s prehajanjem med modalnostmi zavajajo, in to ne glede na naše blagostanje in moč. Pokazal je na vlogo uporabe oznak, kot so 'elitno', 'luksuzno' ipd., za vzpostavljanje statusa. Theo van Leeuwen je predavanje *Multimodal Legitimation* utemeljil na svojem predhodnem delu na področju sistemsko-funkcijske analize legitimizacije v diskurzu in ga usmeril v preiskovanje vrst legitimizacije, ki se lahko uresničujejo vizualno in glasbeno, kakor tudi v preiskovanje možnosti ter učinkov kombinacij vizualnih in/ali glasbenih legitimizacij v multimodalnih žanrih (npr. legitimizacija vojne, kakor se realizira v televizijskih novicah, filmih in računalniških vojnih igrakah). Plenarna zasedanja je sklenil Andreas Musolff s predavanjem *Critical linguistic analysis of intercultural communication: Metaphors as »false friends«?* Musolff se je po pregledu obstoječih raziskav medkulturne variacije metafor osredinil na pojav, ki ga imenuje metafore 'lažni prijatelj' (angl. *'false-friend' metaphors*), tj. na navidezno identična mapiranja, ki lahko v medkulturni komunikaciji vodijo do napačnih razumevanj. Primere je črpal iz raziskovanja variacije metafor, študij ogroženih jezikov in raziskovanja angleščine kot *lingue francae*.

Splošne sekcije so pokrivalo naslednje teme: politični diskurz, identitetne politike, diskurzi neenakosti, diskriminacije in drugosti, moč, ideologija in dominanca v institucionalnem diskurzu, izobraževalni diskurzi, mediji, kriza, poslovna komunikacija, jezik in pravo, diskurzi EU, teorija, multimodalnost,

² V analizi humanitarne komunikacije je znana po citatu: »Ali so zvezdniki najboljši glas za te, ki trpijo?«

oglaševanje, diskurz zdravja, okoljski diskurzi, neoliberalizem, diskurzi vojne in terorizma. Vsak dan je vzporedno potekalo 8–10 splošnih sekcij, v njih pa je prispevke predstavilo skupno ok. 250 referentov in referentk. V program je bilo uvrščenih tudi pet prispevkov slovenskih avtoric in avtorjev. Tematiko moči, ideologije in dominance v institucionalnem diskurzu so zastopale Ana Tominc (Univerza kraljice Margarete) s prispevkom o kulinarinem diskurzu in globalizaciji, v katerem je s primerjanjem in kontrastiranjem vzorcev besedil iz kuharskih knjig dveh obdobj (pred letom 1990 in po letu 2000) pokazala na diskurzivno transformacijo kulinaričnega diskurza kot učinek globalnih življenjskostilnih diskurzov, ter Andreja Vezovnik (Univerza v Ljubljani) in Tanja Kamin (Univerza v Ljubljani), ki sta preiskovali razmerje med direktivami prehranjevanja in spremembami v slovenski nacionalni identiteti v slovenskem socialističnem in zgodnjem postsocialističnem obdobju (med letoma 1949 in 1991). Izobraževalne diskurze je s prispevkom o pojmovanju 'Evrope' v slovenskih osnovnošolskih učbenikih za zgodovino, geografijo in državljansko vzgojo zastopala Janja Žmavc (Univerza na Primorskem) in pokazala na vlogo izobraževalnega diskurza pri potrjevanju, legitimizaciji in naturalizaciji prevladujočih ideoloških pojmovanj 'Evrope', 'Evropejcev' in 'evropskih vrednot'. Krištof Savski (Univerza Lancaster) je pokrival tematiko jezika in prava in z diskurzivno-historičnim pristopom h KDA obravnaval slovensko jezikovno politiko z osredinjenostjo na Resolucijo o Nacionalnem programu za jezikovno politiko 2014–2018. Branislava Vičar (Univerza v Mariboru) je za medijsko sekcijo pripravila prispevek o konstruiranju strahu pred rjavimi med-

vedi in Romi v slovenskem medijskem diskurzu in v njem pokazala na komplementarnost rasisitične, speciesitične in nacionalistične ideologije.

Konferenca je omogočila tudi sodelovanje v panel diskusijah. Organiziranih je bilo šest panelov. Prvi panel je bil namenjen preiskovanju novih razvojev v kritičnem raziskovanju (novih) medijskih diskurzov v evropskih televizijskih, tiskanih in novih medijih. Prispevki panela so obravnavali diskurze finančne in ekonomske krize v Evropi, referendum o škotski neodvisnosti, nacionalne identitete in identitete EU. Največ zanimanja je vzbudil drugi panel, ki je ponudil možnost predstavitve novih teorij, konceptov in interpretativnih okvirov v kritičnih diskurzivnih študijah. Glede na inherentno pluralnost kritičnih diskurzivnih študij se ni pričakovalo splošnih sugestij, ampak je bil panel odprt za različne perspektive, ki ustrezajo družbeni, politični in ekonomski dinamiki, kakor tudi najnovejšim razvojem v družbeni teoriji in družbenem raziskovanju. Tretji panel je izpostavil metodološke izzive v politični diskurzivni analizi. Med številnimi vprašanji je obravnaval tudi vprašanje specifičnosti politične diskurzivne analize glede diskurzivno analizo v družbenih znanosti na splošno ter vprašanje pridobitev diskurzivnih analitičnih pristopov za politično znanost in pridobitev konvencionalne politične znanosti za diskurzivno analizo. Cilj četrtega panela je bil preiskovanje prepričevanja kot retoričnega fenomena, tako s funkcijskih kot kognitivnih perspektiv. Referentke in referenti so napovedali premik od ločenih nivojev analize (funkcijski, kognitivni nivo) k sinergiji. Peti panel je obravnaval široko področje glasbe in diskurza z različnih kritično-analitičnih perspektiv. Prispevki so raziskovali diskurze v glasbi na področjih, kot so

popularna glasba, glasba in oglaševanje, glasba in identiteta, glasba in zatiranje, glasba in subverzija idr. Cilj šestega panela je bil preiskovanje jezika krize s pomočjo orodij kognitivne lingvistike. Panel se je osredinil na vlogo metafor in metonimij pri iskanju rešitve iz kriznih situacij. Predmet analize so bili diskurzi različnih vrst kriznih situacij (osebna, psihološka, čustvena, ekonomska itd.). Posebna pozornost je bila namenjena kognitivni analizi orodij, uporabljenih za strukturiranje predhodno nestrukturirane izkušnje: same krize.

CADAAD 2014 je pospremila tudi okrogla miza, ki je bila organizirana prvi dan srečanja. Na okrogli mizi so nastopili vodilni madžarski in mednarodni raziskovalci in raziskovalke ter aktivisti in aktivistke za državljanske pravice. Razprava je tekla o kritičnih perspektivah sodobnih razvojov na Madžarskem.

Cilji pete mednarodne konference *CADAAD* so sledili trenutni družbeno-politični dinamiki v smislu težnje po oblikovanju novih usmeritev za kritične diskurzivne študije in analize, saj je usmerjenost na tekoče družbene spremembe v kritičnem raziskovanju neizogibna. Konferenca je spodbujala meddisciplinarni dialog in kritične diskusije o teoretičnih in metodoloških izzivih, s katerimi se trenutno sooča KDA. Ponovni razmislek o teoretičnem in konceptualnem aparatu kritičnih diskurzivnih študij je, kot so se strinjali udeleženci in udeleženke, nujen za analizo razmerja med finančno in ekonomsko krizo ter dinamiko diskurzivnih praks, za krepitev družbene relevantnosti KDA in promocijo družbene pravičnosti.

Branislava Vičar

*Univerza v Mariboru
Branislava.vicar@um.si*